
Fulco geplaatst

door

Martijn Vergouw en Peter Siccama

Twee jaar na de voltooiing zal het standbeeld van Fulco de Minstreele dan eindelijk geplaatst worden. Naar aanleiding hiervan heeft de redactie van dit blad ons gevraagd een artikel te schrijven over het ontstaan van het beeld en onze drijfveren en ideeën die tot de totstandkoming hebben bijgedragen.

Gemakkelijk is dit niet. Het is trouwens opvallend hoe weinig literatuur er van beeldhouwers bestaat over hun werk. Bekend is de pompeuze „autobiografie” van Benvenuto Cellini (16e eeuw), maar dit uitvoerige werk van een aandoenlijke ijdelheid biedt weinig onderscheid tussen „Dichtung und Wahrheit”. Wij nemen desalniettemin met frisse schroom de pen ter hand en zullen trachten enig licht te verschaffen aangaande de ontstaansgeschiedenis van het beeld dat binnenkort zal worden opgericht.

Iedereen zal begrijpen, maar zich niet altijd realiseren, dat aan het maken van een sculptuur nogal wat gepeins voorafgaat, en dat niet alleen. Er moeten schetsen gemaakt worden, berekeningen en een of meerdere modellen, al of niet op schaal. Het grootste deel van het eigenlijke beeldhouwen bestaat eveneens uit techniek en denkwerk, hoe prozaïsch dit ook moge klinken.

Inspiratie is een ongrijpbare factor die altijd wel aanwezig is en nooit ineens begint of ophoudt. Het is dus niet zo dat wanneer de beeldhouwer zijn handen begint te gebruiken hij enkel nog maar hoeft te reproduceren wat hij in de geest of op papier had. Tijdens het vorderen van het werk kunnen er zich trouwens situaties voordoen die niet voorzien waren. In ons geval bleek bijvoorbeeld dat het beeld op ware grootte een ander karakter kreeg dan het kleinere model. Daarom zijn wijzigingen van een concept vaak

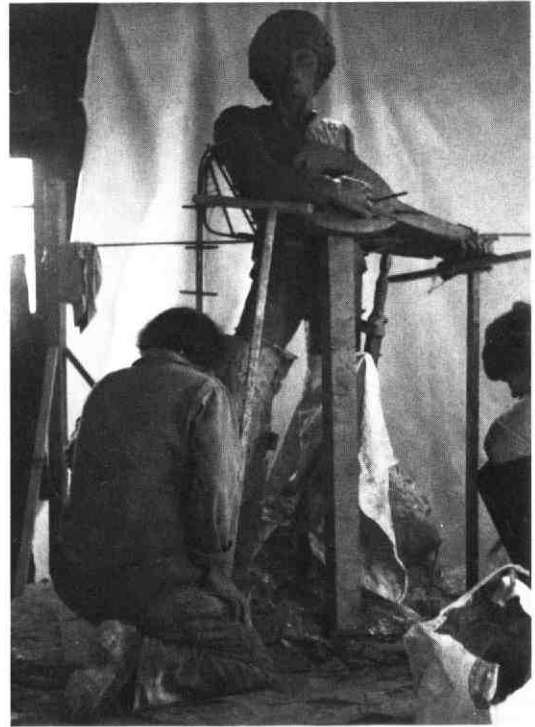
onvermijdelijk en zelfs noodzakelijk.

Toen wij aan de ontwerpen voor Fulco begonnen - zoals bekend geheel op eigen initiatief en nog onbekend van een mogelijke opdracht - stond ons een beeld voor ogen dat een symbool moest zijn voor de IJsselsteinse geschiedenis door de eeuwen heen. Uitgangspunt hiervoor was de episode rond het beleg van 1297, dat representatief was voor de twee roerige eeuwen daarna. De vorm wilden wij herkenbaar houden omdat wij ons onderwerp als een concrete figuur uit een concrete geschiedenis wilden afbeelden.

Aangezien wij echter de symboliek belangrijker achtten dan het anecdotische (het verhaal dus) wilden wij een zekere monumentaliteit nastreven. Zoals bekend leeft ook een kunstenaar niet alleen op de wereld. Hij is omringd door natuur en cultuur en vindt daarin zijn inspiratie. Heeft hij voorbeelden, leermeesters zo men wil? Of men het wil of niet deze vraag kan alleen maar bevestigend beantwoord worden. Wij bewonderen Donatello en Manzù, beeldhouwers uit resp., de 14e en 20e eeuw. Hun onvoorstelbaar groot oeuvre heeft bij ons een onuitwisbare indruk achtergelaten. Buiten Italië zal men nauwelijks iets van Donatello kunnen zien; wat echter Manzù betreft hoeft men slechts naar Rotterdam te gaan om daar de poort van de St. Laurens te bezichtigen. De overeenkomsten in het werk van beide zo ver in de tijd uit elkaar liggende kunstenaars zijn monumentaliteit en het karakter van wat de Duitser noemt „in einem Gusz”, het grote concept. Hun werken zijn noch realistisch en nog minder naturalistisch, maar toch zeer herkenbaar. Op de vraag naar de richting van onze inspiratie zijn hiermede hopen wij enige aanwijzingen gegeven.

Het concrete onderwerp bepaalde echter in

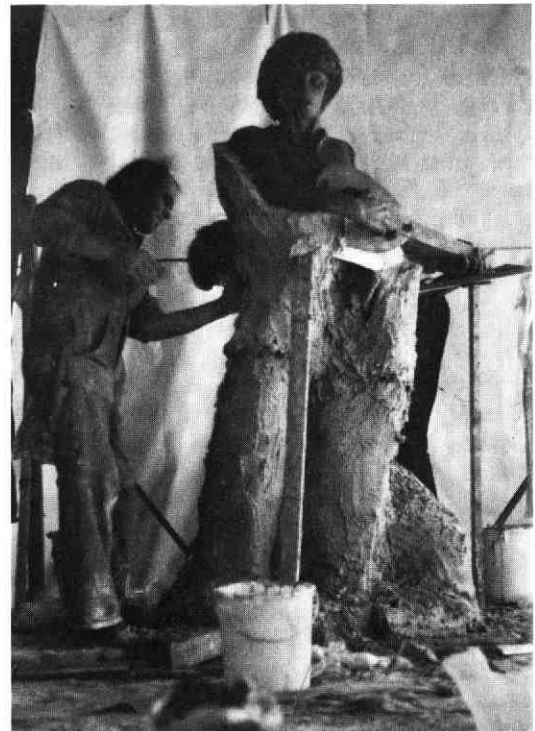
hoge mate de vorm waarin wij wilden werken. Het ging om Fulco en dit waren voor ons de gegevens: een jonge man, onafhankelijk ondanks zijn maatschappelijke status, dienstknecht uit vrije wil en niet door lotsbestemming. Daarnaast krijgsman en muzikant. Deze combinatie is niet vreemd,

nee was destijds zelfs noodzakelijk om b.v. met succes op vrijersvoeten te kunnen gaan. Wat zegt b.v. de 13e eeuwse „Roman de la Rose“:

*„Als gij uitblinkt op de wapens
zult gij tienvoudig worden bemind.
Als gij een fraaie stem hebt,
zoek dan geen uitvlucht
wanneer men u vraagt te zingen.
Want schoon gezang verschaft genot“.*

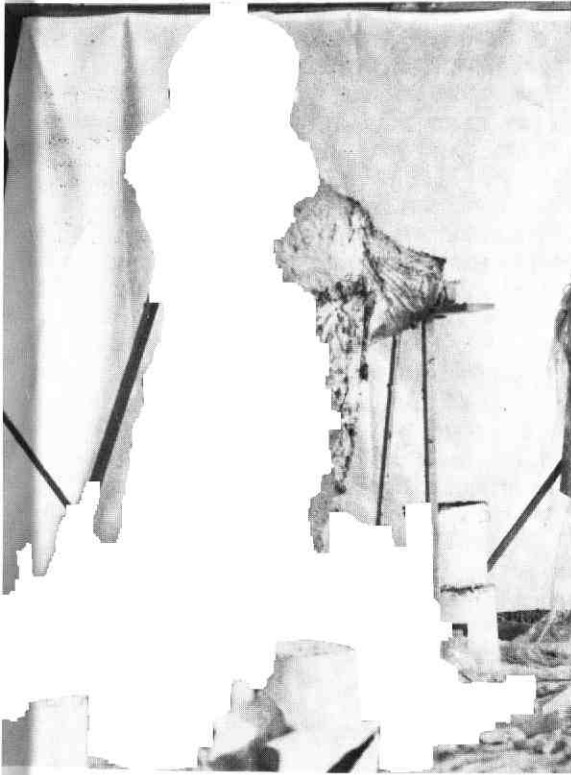
Het zwaard en de luit. We hebben ze Fulco als attribuut meegegeven. Fulco was kampioen voor vrijheid en rechtvaardigheid, vrijbouter en artiest. Geen François Villon (Utrecht), Jan vna Schaffelaar (Barneveld), Heinric van Veldeken (Maastricht), maar een jongen uit het volk.

Hoewel het verhaal hem doet leven aan het begin der 14e eeuw zien we hem eerder als een vertegenwoordiger van de Renaissance.

Historisch beschouwd betekent Renaissance wedergeboorte van de Griekse en Romeinse cultuur, maar feitelijk was het een complex van denkbeelden en kunstuitingen die minder met de Antieken dan met onafhankelijkheid van denken en empirische zin te maken had.

„David” van Donatello en „Perseus” van

De verschillende stadia van het maken van de mal voor het bronzen beeld van Fulco

Cellini, het zijn beelden die dit boeiende tijdperk markeren, maar het tevens ontstijgen. Zij bezitten wat de antieke beelden (uitgezonderd de portretten) nogal eens missen: persoonlijkheid en vitaliteit. Beide beelden zijn in brons en staan in Florence (resp. in het Uffizi en op de Piazza della Signoria). Beelden in brons dragen een ander karakter dan stenen beelden, zowel door het

aanzien als door de bewerking van het materiaal. Brons kennen we als afgietsel van materiaal dat gekneed is, steen wordt gehouwen. Donatello werkte bij voorkeur in brons, Michelangelo b.v. in steen.

Aan onze keuze voor het brons lagen zowel esthetische als praktische overwegingen ten grondslag. Brons krijgt door de tijd een gloed en een patina en is derhalve levendiger dan steen. Bovendien contrasteert het prachtig met een uit steen opgetrokken omgeving. Daarnaast is het, althans in ons land, minder duur maar wel duurzamer omdat klimaat en luchtvervuiling er minder vat op hebben.

Tenslotte iets over het formaat. Elke beeldend kunstenaar wenst dat zijn werk in het oog valt en wel in een geschikte omgeving. Helaas gaan wens en praktijk nog wel eens harde confrontaties aan waarbij een bereikt compromis vaak als vergroting van het gevreesde effect uitvalt. In onze tijd waarin voertuigen, consumptiekramen, kiosken, verkeerstekens en reclame het straatbeeld beheersen, hebben wij gekozen voor een beeld en een sokkel van een behoorlijk maar menselijk formaat. Wij prijzen ons gelukkig dat ons beeld tenslotte de plaats krijgt die in den aanvang daarvoor gekozen was, ook al hebben wij genoeg moeten nemen met een aanzienlijke versobering van de inrichting. Weliswaar had de plaatsing op het Kronenburgplantsoen enkele, vooral historische, voordelen, maar onze wens van een druk punt met veel sociaal verkeer lijkt ons op de nu gekozen plek het beste vervuld.

De toekomst zal moeten uitwijzen of deze plaatsing aan waarde zal winnen of inboeten. Wij hopen en vertrouwen op het eerste. Wij wilden, zoals wij eerder stelden, met ons beeld geen historische figuur reconstrueren, maar een monument tot stand brengen waarin IJsselstein haar identiteit gepersonifieerd kan zien. Wij hopen dat de bewoners van deze ons zo dierbare stad onze pogingen naar waarde zullen schatten.

Enkele gegevens: het beeld is in 1980 gegoten bij de fa. Stijlaart te Rumpst. Het weegt 250 kg en is 1,80 m hoog. Onze bedoeling is aan de sokkel een steen aan te brengen met het volgende opschrift:
FULCO-De oude stad van IJsselstein doet hier zijn moed en daden fel, zijn liederen en snarenspeel in brons en steen vereeuwigd zijn.